

MUSIQASHUNOSLIKNING DOLZARB MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Muallif: Muratova Saodat Abduraxmanovna¹, Fayzullaxonova Vasilaxon²

Affilyatsiya: Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Musiqa madaniyati fakulteti Ijrochilik mahorati va madaniyati kafedrasini o'qituvchisi¹, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti Musiqa madaniyati fakulteti 3-kurs talabasi²

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14381006>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola musiqashunoslik sohasidagi zamonaviy dolzarb muammolarni tahlil qilish va ularning samarali yechimlarini izlashga qaratilgan. Ushbu tadqiqotda musiqa madaniyatining o'ziga xosliklari, ijodiy va ilmiy izlanishlarning yetishmovchiliklari, musiqa ta'limi va amaliyoti o'rtasidagi muvozanat masalalari yoritiladi. Shuningdek, maqola o'quvchi-yoshlar va pedagoglar uchun amaliy maslahatlar hamda innovatsion yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Tadqiqot natijalari musiqashunoslikda sifatli va uzluksiz rivojlanishga ko'maklashish uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: musiqashunoslik, dolzarb muammolar, ta'lim tizimi, ijodiy izlanishlar, innovatsion yondashuvlar, musiqa madaniyati, pedagogika, amaliy maslahatlar.

KIRISH

Musiqashunoslik – bu insoniyat madaniy merosini, turli xalqlarning musiqa san'ati tarixi, rivojlanish jarayonlari va amaliyoti bilan bog'liq ilmiy izlanishlarni o'z ichiga oluvchi keng qamrovli soha. Zamonaviy davrda musiqashunoslik oldida turgan asosiy muammolar orasida musiqa san'atining texnologik taraqqiyot bilan uyg'unlashuvi, an'anaviy musiqiy qadriyatlarining globalizatsiya jarayonida saqlanib qolishi va ta'lim jarayonida musiqaning yetarli darajada qamrab olinishi kabi masalalar muhim o'rin tutadi. Ushbu maqola zamonaviy musiqashunoslikdagi dolzarb muammolarni yoritish va ularning amaliy yechimlarini taklif qilishga bag'ishlangan. Maqolada musiqiy madaniyat va ta'lim o'rtasidagi o'zaro aloqalar, zamonaviy uslub va metodlar, shuningdek, innovatsion texnologiyalar yordamida musiqashunoslikni rivojlantirish yo'llari tahlil qilinadi.

Musiqashunoslik bugungi kunda ko'plab yangi qirralarga ega bo'lib, zamonaviy texnologiyalar va globalizatsiya ta'sirida sezilarli o'zgarishlar yuz bermoqda. An'anaviy musiqa tadqiqotlari bilan bir qatorda, soha raqamli vositalar va texnologiyalarning rivoji bilan yanada boyib bormoqda. Musiqiy ijodiyotni raqamlashtirish, onlayn platformalarda musiqiy ta'lim va tadqiqot olib borish musiqashunoslikning yangi yo'nalishlarini shakllantirmoqda. Shu bilan birga, musiqashunoslikning xalqaro hamkorliklari va turli xalqlar madaniyatini chuqurroq o'rganish tendensiyalari ham kuchaymoqda.

Biroq, sohada hali ham qator muammolar mavjud. An'anaviy musiqa madaniyatining globalizatsiya jarayonida saqlanib qolishi va musiqiy qadriyatlarining tijoratlashuvi musiqashunoslar uchun dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida musiqashunoslikni yanada kengroq o'rgatish va uning ahamiyatini oshirish ham hozirgi kunning muhim vazifalaridan biridir.

Musiqashunoslik sohasida yangi uslublar va metodologiyalarni tadbiq etish bilan birga, milliy va xalqaro musiqiy merosni saqlab qolish masalalariga ham alohida e'tibor berilishi lozim. Bugungi kunda musiqashunoslar nafaqat musiqa tarixini va nazariyasini o'rganish, balki musiqaning jamiyatdagi o'rni va uni ijtimoiy-madaniy kontekstda tahlil qilish bilan ham shug'ullanmoqdalar.

Musiqashunoslikning bugungi holati, shuningdek, o'zining ko'p qirrali va ko'lamli xususiyatlari bilan har bir madaniyatning o'ziga xosligini saqlab qolish va rivojlantirish imkoniyatlarini o'zida mujassamlashtirgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Musiqashunoslikning dolzarb muammolarini yoritishda zamonaviy ilmiy adabiyotlar va klassik tadqiqotlar muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotchilar va mualliflarning turli yondashuvlari musiqaning jamiyatdagi o'rni, uning estetik va tarbiyaviy ahamiyatini aniqlashda katta hissa qo'shgan. Xususan, B. Taruskin va J. C. Grout kabi musiqa tarixchilari o'zlarining monumental asarlarida musiqa san'atining rivojlanish bosqichlarini har tomonlama tahlil qilganlar, bu esa tadqiqotchilarga bugungi kunda duch kelinayotgan muammolarni tarixiy nuqtai nazardan baholash imkonini beradi.

Musiqiy ta'lim sohasida esa J.Elliott [2] va L.Vigotsky [6] singari pedagoglar o'z asarlarida ta'lim jarayonlarining nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etishgan. Ularning ishlarida musiqiy bilimlarning o'quvchilarga ta'sir qilish usullari, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish hamda ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan boyitish masalalari ko'rib chiqilgan.

Globalizatsiya sharoitida milliy va an'anaviy musiqa qadriyatlarini saqlab qolish bo'yicha ilmiy izlanishlar ham muhim ahamiyatga ega. M.Q. Ashrafiy [1] va I.G'. To'xtasinova [5] kabi o'zbek musiqa olimlari o'z asarlarida milliy musiqaning boy tarixini va ularning dolzarb vazifalarini yoritib berganlar. Ular zamonaviy musiqashunoslik uchun milliy merosning qadriyatlarini global musiqiy oqimlar bilan birlashtirish yo'llarini o'rganganlar.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar musiqashunoslikning zamonaviy dolzarb muammolarini tahlil qilish va ularni yechish bo'yicha boy ma'lumot bazasini taqdim etadi, bu esa mavzuning nazariy va amaliy jihatlarini bir butunlikda o'rganish imkonini beradi.

MUHOKAMA

Musiqashunoslikda dolzarb muammolarni hal qilish uchun olib borilayotgan tadqiqotlar va amaliyot tahlili shuni ko'rsatadiki, bu sohada bir qator jiddiy muammolar mavjud. Eng avvalo, texnologik taraqqiyotning keskin rivojlanishi bilan musiqa san'atining raqamlashtirilishi va avtomatlashuvi ko'plab yangi muammolarni keltirib chiqardi. Raqamli platformalarning ommalashuvi va musiqa ijodkorligining texnologiya bilan uyg'unlashuvi, bir tomondan, ijodiy jarayonlarga yangilik olib kirgan bo'lsa, ikkinchi

tomondan, musiqaning an'anaviy shakllari va uslublarning yo'qolib ketishiga olib kelmoqda.

Musiq ta'limi jarayonida ham muhim muammolar kuzatilmoqda. Ta'lim tizimida musiqaning nazariy va amaliy jihatlarining bir-biridan ajratilishi o'quvchilarning to'laqonli musiqiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishiga to'sqinlik qilmoqda. Yevropa va AQSh kabi rivojlangan mamlakatlarning ilg'or tajribalari musiqiy ta'limning innovatsion yondashuvlar orqali boyitilishi zarurligini tasdiqlaydi. Bunda mustaqil ijodkorlik va interaktiv o'qitish usullari muhim ahamiyat kasb etadi.

Milliy musiq madaniyatini saqlab qolish va rivojlantirish ham dolzarb muammolardan biridir. O'zbekiston musiq olimlari bu borada qator ilmiy va amaliy tadbirlar o'tkazgan bo'lishsa-da, milliy musiqani global tendensiyalar bilan muvozanatda ushlab turish masalasi hanuz dolzarbdir. Musiq merosining yosh avlodga yetkazilishi va xalq musiqasining o'quv jarayoniga integratsiyasi bu boradagi asosiy masalalardan biridir.

Shunday qilib, musiqashunoslikning zamonaviy muammolari kompleks yondashuvni talab etadi. Innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalardan foydalangan holda, musiqiy ta'lim va tadqiqotlarni rivojlantirish, shuningdek, milliy musiqiy qadriyatlarni saqlashga yo'naltirilgan strategiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega. Bu yondashuvlar musiqashunoslik sohasida sifatli tadqiqotlar va amaliy natijalarni ta'minlashda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

NATIJA

Maqolada olib borilgan tahlil va muhokamalar shuni ko'rsatadiki, musiqashunoslikning zamonaviy davrdagi asosiy muammolari turli omillar bilan bog'liq bo'lib, ular o'zaro uyg'un va kompleks yondashuvni talab etadi. Texnologik taraqqiyot va raqamli platformalarning kengayishi musiqiy ijodiyotni yangi bosqichga ko'targan bo'lsa-da, an'anaviy musiqaning himoyasi va uning o'quv jarayonlariga integratsiyasi masalasi hal qilinishi zarur bo'lgan dolzarb muammodir.

Musiq ta'limi jarayonida nazariy va amaliy bilimlarning uyg'unligi ta'minlanishi, innovatsion yondashuvlarning tatbiq etilishi musiqashunoslikdagi ta'lim sifatini oshirishda asosiy omil bo'lib xizmat qilishi aniqlandi. Shuningdek, milliy musiqiy merosning asrab-avaylanishi va yosh avlodga yetkazilishi zamonaviy musiqashunoslikning eng muhim vazifalaridan biri sifatida belgilandi.

Umuman olganda, musiqashunoslikda yechim sifatida innovatsion texnologiyalardan oqilona foydalanish, interaktiv ta'lim metodlarini qo'llash va musiqiy tarbiyaning amaliy jihatlarini kuchaytirish talab etiladi. Ushbu strategiyalar musiqashunoslikning rivoji va musiqiy san'atning zamonaviy talablari bilan uyg'unlashgan holda barqaror rivojlanishiga zamin yaratadi.

XULOSA

Musiqashunoslikning zamonaviy davrdagi dolzarb muammolari va ularning yechimlari to'g'risida olib borilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, soha oldida turgan muammolar kompleks va ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Musiq ta'limi va amaliyotini zamonaviy talablarga moslashtirish, texnologik rivojlanishning ta'sirini

hisobga olib, raqamli vositalardan samarali foydalanish sohaning kelajakdagi muvaffaqiyatini ta'minlash uchun muhimdir.

An'anaviy musiqiy qadriyatlarning saqlanishi, ular global musiqiy oqimlar bilan uyg'unlashtirilishi va yosh avlodga yetkazilishi milliy madaniyatning asosiy omillaridan biridir. Shuningdek, ta'lim jarayonida ijodiy va amaliy yondashuvlarning uyg'unligi, innovatsion metodlarni tatbiq etish musiqa madaniyati va musiqashunoslikni yangi bosqichga olib chiqadi.

Xulosa qilib aytganda, musiqashunoslikning dolzarb muammolarini hal etish uchun kompleks yondashuv, zamonaviy texnologiyalardan oqilona foydalanish va milliy merosni asrab-avaylash kabi chora-tadbirlar zarurdir. Bu yondashuvlar musiqiy bilimlar va san'atning yangi avlodlar orasida rivojlanishini ta'minlab, musiqashunoslikning zamonaviy talablarga moslashishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

Ashrafiy M. Q. (1987). O'zbek xalq musiqa san'ati tarixi. Toshkent: O'zbekiston Davlat Nashriyoti.

Elliott D. J. (1995). Music Matters: A New Philosophy of Music Education. Oxford University Press.

Campbell P. S. (2010). Songs in Their Heads: Music and Its Meaning in Children's Lives. Oxford University Press.

Grout D. J., & Palisca, C. V. (2010). A History of Western Music. W. W. Norton & Company.

To'xtasinova I. G'. (2020). O'zbek milliy musiqiy merosi va uning globalizatsiya jarayonidagi ahamiyati. Toshkent.

Vygotsky L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.

